

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Son 6 Jild 4

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 6 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолiddиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабобевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Науризбаева Нуржамал Қудайбергенова</i> TURKISTONDA OILA VA NIKOH MUNOSABATLARINING O'ZIGA XOS JIHATLARI VA ROSSIYA IMPERIYASI BOSQINIDAN KEYIN MINTAQADA YUZ BERGAN DEMOGRAFIK JARAYONLAR	14-22
<i>Ortiqov Yosin Abdulboqiyevich</i> DUNGANSHUNOSLIK TADQIQOTLARI TARIXSHUNOSLIGI (1990-2023)	23-34
<i>Бобожонова Феруза Хаятовна</i> СОВЕТ ҲОКИМИЯТИ ДАВРИДА ҚҲЙИ ВА ҲРТА ЗАРАФШОН ВОҲАСИДА ТАЪЛИМ ТИЗИМИ	35-40
<i>Halimov Tal'at</i> XX ASRNING 20-30 YILLARIDAGI QULOQLASHTIRISH SIYOSATI VA UNING SALBIY OQIBATLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA)	41-45
<i>Ilhomov Ziyovutdin Adxamovich, Shukurov Rustam Jo'raqulovich</i> ALEKSANDR BEKOVICH-CHERKASSKIY EKSPEDITSIYASINING BA'ZI TAFSILOTLARI: EKSPEDITSIYANING BOSHLANISHI	46-54
<i>Tilavova Shahnoza Salohitdinovna</i> MA'RIFATPARVARLARNING MATONATLI AYOLI XAYRINISO MAJIDXONOVA (1905-1937) HAYOTI VA FAOLIYATIGA CHIZGILAR	55-59
<i>Жайнаров Обиджон Ҳамид ӯғли</i> XX АСР 20-ЙИЛЛАРИДА ҲЗБЕКИСТОНДА АДВОКАТУРА ТИЗИМИДАГИ ҲЗГАРИШЛАР (ФАРФОНА ВИЛОЯТИ МИСОЛИДА).....	60-64
<i>Toshpo'latov Mamadali Zaynidin o'g'li</i> NUROTA TUMANI YOSHLARINI QO'LLAB-QUVVATLASH YUZASIDAN AMALGA OSHIRILGAN CHORA-TADBIRLARNING TARIXIY TAHLILI (2017-2024)	65-73
<i>Umarov Baxtishod</i> SOMONIYLAR DAVRIDA BUXORODA ILM-FAN RIVOJI (TARIX VA TIBBIYOT MISOLIDA)..	74-79
<i>Йўлдошев Салимжон Валиевич</i> ИНТЕГРАЦИЯЛАШУВ ЖАРАЁНЛАРИ ВА ХАЛҚ ҲЙИНЛАРИ	80-85
<i>Askarov Azimjon Odiljon o'g'li</i> O'RTA OSIYODAGI ANGLIYA-ROSSIYA RAQOBATINING TARIXIY KONTEKSTI VA KATTA O'YIN SIYOSATINING VUJUDGA KELISHI	86-91
<i>Eshchanov Hurmat Matnazarovich</i> O'ZBEKISTON HUDUDI BRONZA DAVRIDA TOPOGRAFIK XUSUSIYATLARNI ETNIK JARAYONLARI KARTOGRAFIYASI.....	92-95
<i>Azamatova Gulmira Bayirbekovna</i> O'ZEKISTONDA AHOLI MIGRATSIYASI VA UNGA TA'SIR ETGAN IJTIMOYIYIQTISODIY	

OMILLAR	96-100
<i>Raimov Mamasoat Safar o'g'li</i> ESKI TERMIZ HAQIDA TARIXIY MA'LUMOTLAR	101-105
<i>Usmanov Jahongir Xo'jaqulovich</i> MARKAZIY OSIYO TARIXSHUNOSLIGIDA ILK ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI	106-109
<i>Usmanova Inobat Ibragimovna</i> PROCESSES OF GEOGRAPHICAL LOCATION OF THE IRON AGE POPULATION OF UZBEKISTAN	110-115
<i>Bekmirzayev Islomjon Ibrohim o'g'li</i> O'RTA G'OVASOY HUDUDI QADIMGI DAVR AHOLI TURAR-JOYLARI XUSUSIDA AYRIM MULOHAZALAR	116-120
<i>Gadoyev Dadaxon Xayrulloevich</i> BUXORDAGI "MASJIDI BALAND" MASJIDI QURILISHI VA TARIXI	121-125
<i>Rajabova Sabohat Bobirovna</i> IQTISODIY HAYOTDA TADBIRKOR AYOLLARNING TUTGAN O'RNI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	126-132
<i>Aloxunov Alisher Ahmadjonovich</i> ARXELOGIYADA GEOGRAFIK AXBOROT TIZIMLARIDAN FOYDALANISHNING ASOSIY IMKONIYATLARI XUSUSIDA	133-138
<i>Sharopov Saidusmon Saidaxmadovich</i> XIX ASR OXIRI VA XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGINING JANUBISHARQIY HUDUDI SHAHARLARI, XUSUSAN QARSHI, SHAHRISABZ VA KITOB SHAHARLARINI RUS TARIXCHILARI ASARLARIDA YORITILISHI	139-144
<i>Axmedova Gulchehra O'skinovna</i> SHEROBOD VOHASI NOMODDIY MADANIYATI DURDONALARI	145-149
<i>Abduraximov Husniddin</i> O'ZBEKISTON VA AVSTRIYA RESPUBLIKASI O'RTASIDA INVESTITSIYAVIY, HUQUQIY HAMDA ILM-FAN SOHASIDA HAMKORLIKNING MUSTAHKAMLANISHI	150-158
<i>Turopova Mohidil Turdiyevna</i> O'ZBEKISTON JUNUBIY HUDUDLARI TOPONIMIKASINING TABIAT BILAN BOG'LIQLIGI VA URF-ODATLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	159-163
<i>Annayeva Zarifa Musurmonqulovna</i> EKOLOGIK HOLATNI BARQARORLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI	164-168
<i>Ahmadov Xurshid San'atovich</i> "CHIG'ATOY IMLOSI" VA MILLIY ZIYOLILAR	169-175
<i>Axmadova Nafisa Axmad qizi</i> O'ZBEKISTON VA GERMANIYA MADANIY ALOQALARINING RIVOJLANISHI	176-179

<i>Жумаева Шоҳида Чориевна</i> МУСТАҚИЛЛИК ДАВРИДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ	180-186
<i>Elmuratova Umida Farxadovna</i> TA'LIM IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHNING GENDER TENGLIGINI TA'MINLASHGA TA'SIRI	187-191
<i>Nazarov Otabek Muzrobovich</i> XX ASRNING 80-YILLARI QATAG'ONLIK SIYOSATINING SURXONDARYODAGI IJTIMOYIY- IQTISODIY JARAYONLARGA TA'SIRI	192-197
<i>Kupaysinov Ismoyiljon Ahmadjanovich</i> 1950-1990 YILLARDA ANDIJON OBLASTI JAMOAT TRANSPORTI FAOLIYATI VA UNDAGI AYRIM MUAOMMOLARNI MATBUOTDA YORITISHI ("KOMMUNIST" GAZETASI MATERIALLARI MISOLIDA)	198-202
<i>Oripova Laylo Zafarovna</i> O'ZBEKISTON YOZUVCHILAR UYUSHMASI FAOLIYATI TARIXIGA NAZAR	203-207
08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI	
<i>Magsud Azad Guliyev</i> OZARBAYJONDA YASHIL ENERGIYAGA O'TISH: SO'ROQ NATIJALARINI TAHLIL QILISH	208-214
<i>Глазова Марина Викторовна</i> ВКЛАД «ЗЕЛЕНОВОГО» УЧЁТА В ФИНАНСОВОМ МЕНЕДЖМЕНТЕ В УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ КОМПАНИЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ В УЗБЕКИСТАНЕ: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	215-231
<i>Oratov Jaxongir Jurayevich</i> RAQAMLI INNOVATSIYALAR DAVRIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI VAHOLASHDA EKONOMETRIK MODELLAR	232-238
<i>Шадиева Дилдора Хамидовна</i> БАНК СОҲАСИГА РАҚАМЛАШТИРИШ ЖАРАЁНЛАРИНИНГ ТАЪСИР	239-243
<i>Umronov Eldorbek Sodirovich</i> TURISTIK KORXONALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI RAQOBATBARDOSHLIGINI VAHOLASH	244-255
<i>Sattarov Umirzoq Normengovich</i> MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA TRANSFORMATSIYALASH JARAYONI... ..	256-262
<i>Хамдамов Шавкат Комилович</i> СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА И БОРЬБА С БЕДНОСТЬЮ: СТРАТЕГИИ ФИНАНСИРОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	263-267
<i>Хайитов Жамшид Холвоевич</i> ИҚТИСОДИЁТДА ОБОДОНЛАШТИРИШ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ – ДАВР ТАЛАБИ	268-272
<i>Xurramov Azamat Fayzullayevich</i> BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA UY XO'JALIGI SEKTORINING O'RNI VA AHAMIYATI	273-278

Алимханова Нигора Алимхановна
 ТОВАР-МОДДИЙ ЗАХИРАЛАР АУДИТИДА ТАҲЛИЛИЙ АМАЛЛАРНИ ҚЎЛАШ 279-287

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Жумаев Ойбек Маратович
 О‘ЗБЕКИСТОНДА КАМБАГ‘АЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ ДИНАМИКАСИНИНГ ИЖТИМОИЙ-СИЙOSIY
 ИНАТЛАРИ 288-296

Наврўзова Гулчеҳра Нигматовна
 ХОЖА АҲРОР ТАЪЛИМОТИДА ИНСОНИЙ ҲАҚИҚАТ МАСАЛАСИ 297-302

Хайридинов Аббосхон Анварович
 ҒАРБ МАДАНИЯТИНИ ОММАЛАШИШИГА ИЧКИ ОМИЛЛАР ТАЪСИРИ 303-311

Мухамеджанова Лалихон
 АХЛОҚНИНГ ЖАМИЯТДАГИ ТРАНСФОРМАЦИОН ВА БАРҚАРОРЛАШТИРУВЧИ
 ФУНКЦИЯЛАРИ 312-317

То‘ева Муҳайро Шuhrat qizi
 О‘ЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASINING YANGILANISH JARAYONIDA XOTINQIZLAR INNOVATSION
 ТАФАККУРИНИ ОШИРИШ ВА FAOLLASHUVI BORASIDAGI SIYOSATI:UMUMNAZARIY
 ТАHLILLAR..... 318-322

Ro‘zimurodov Siroj Madatovich
 OILANING IJTIMOIIY-IQTISODIY MUNOSABATLARNI SHAKLLANTIRISHDA MA’NAVIY-
 AXLOQIY TARBIYANING TA’SIRI 323-326

Ravshanov Ulug'bek Rahbarovich
 AXBOROT GLOBALLASHUVI SHAROITIDA YOSHLARDA MILLIY O‘ZLIKNI TARBIYALASH
 MASALALARI 327-332

Allayarova Marxabo Mavlanovna
 SHAXS BADIY IJODINI SHAKLLANTIRISHNING ESTETIK MUAMMOLARI VA
 MA’NAVIYAT 333-337

Хашимов Шерахон Жўрахонович
 ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚАРО ИМИДЖИНИНГ ЮКСАЛИШИДА ТИББИЁТ ТУРИЗМИНИНГ
 ТУТГАН ЎРНИ..... 338-342

Soatov Rasul Muxitdinovich
 BOBORANIM MASHRAV HAYOTI VA IJODIDA TASAVVUFGA DOIR QARASHLAR
 TAHLILI 343-348

Ashurov Navfal Burxonjon o‘g‘li
 MOVAROUNNAHR MIQYOSIDA NASAF SHAHRINING ILMIIY-MADANIY ASOSLARI 349-352

Ўразалиева Гулшада Бекнўлатовна
 ГЕНДЕР ТЕНГЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ - ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН СТРАТЕГИЯСИНИНГ УСТУВОР
 ЙЎНАЛИШИ 353-358

Xudaynazarov Samad Xudayberdiyevich, Turgunov Azim Turgunovich
 JAMIYATNING MA’NAVIY - IJTIMOIIY RIVOJLANISHIDA O‘ZBEK XALQI MILLIY
 QADRIYATLARINING O‘RNI 359-364

<i>Suvanov Ilhom Abdixalilovich</i> AXBOROT-MAFKURAVIY TAHDIDLARGA QARSHI KURASHDA MILLATLARARO TOTUVLIK VA DINIY BAG'RIKENGLIKNI TA'MINLASHNING AHAMIYATI	365-371
<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> SHARQ ALLOMALARI ASARLARIDA OILA VA TARBIYA MASALALARI	372-376
<i>Kayumova Aziza Toshmuradovna</i> IBN XALDUNNING JAMIYAT VA IJTIMOYIY TARAQQIYOT TO'G'RISIDAGI QARASHLARI	377-381
<i>G'ulomov Obid G'ayratovich</i> YOSHLAR MA'NAVIY KAMOLOTIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOYIY-MADANIY OMILLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	382-385
<i>Панжиев Сухроб</i> ГЛОБАЛЛАШУВ ВА ҒОЯВИЙ ТАҲДИДЛАР ДАВРИДА ҲАҚИҚАТ ТУШУНЧАСИНИНГ АҲАМИЯТИ	386-391
<i>Matnazarova Muhayyo Axmetjanovna, Azimova Charos Azamatovna</i> “ETNOS”, “MILLAT” TUSHUNCHALARINING MAZMUN-MOHİYATI VA ULARNING ILMIY- NAZARIY TAHLILI	392-398
<i>Amanov Alisher Kaxramonovich</i> VAQTNILMIY JIHATDAN TAHLIL QILISH HAMDA UNI FALSAFIY VA MADANIY NUQTAI NAZARDAN O'RGANISH	399-404
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Пайзибаева Мадинахон Собиржон қизи</i> БРИТАНИЯ ХАЛҚ ЭРТАКЛАРИНИНГ ШАКЛЛАНИШИДА КЕЛЬТ МИФОЛОГИЯСИНИНГ ТАЪСИРИ ВА ЎРНИ	405-409
<i>Tevosyan Gayane Arturovna</i> O'ZBEK VA RUS TILI GRAMMATIKASINING QIYOSIY TIPOLOGIYASI	410-417
<i>Boynazarov Islom Abduxalimovich</i> INGLIZ TILIDAGI FALSAFIY TERMINLARDA SINONIMIYA HODISASI	418-421
<i>Bahriddinova Yulduzxon Bahriddin qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI BOTANIK TERMINLARNING NOMINATIV TAHLILI VA BINAR NOMLANISHI	422-426
<i>Javliyev Mansurbek Odil o'g'li</i> KONSEPT TUSHUNCHASINING HOZIRGI ZAMON LINGVISTIKASIDA TUTGAN O'RNI VA AHAMIYATI	427-431
<i>Ruziyev Xusniddin Baxritdinovich</i> PARALLEL KORPUSLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	432-436
<i>Rahimova Shahnoza Palvannozirovna</i> INGLIZ TILIDAGI IBORALARNI O'RGANISHDA TARJIMA MUAMMOLARI	437-442
<i>Muhamadiyev Timur Urazovich</i> INGLIZ TILIDAGI OAVDA OMMAVIYLASHMAGAN IBORALARDAN FOYDALANISH	443-446

<i>Панжиева Насиба Нармахматовна</i> ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ	447-451
<i>Умирова Дилфуза Суюновна, Асадов Шухрат</i> ОБРАЗОВАНИЕ ЯВЛЯЕТСЯ НЕОТЪЕМЛЕМОЙ И НЕПРЕРЫВНОЙ ЧАСТЬЮ ПРАВ И ИНТЕРЕСОВ ЧЕЛОВЕКА	452-456
<i>Ибрагимова Мохира Муратовна</i> ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПСИХОЛОГИЗМ И ЕГО ФУНКЦИИ В ТВОРЧЕСТВЕ ВИРДЖИНИИ ВУЛЬФ	457-464
<i>Тойчиева Насибахон Суранбаевна, Ткебучава Ирина Георгиевна, Темирова Шоира Гайбуллаевна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ИЗУЧЕНИИ ИСТОРИИ ЛИНГВИСТИКИ	465-477
<i>Nurimova Diyora</i> LIRIK DISKURS VA UNING MOHIYATI	478-482
<i>Axmadjonova Mohinur Iqboljon qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILIDA NUTQ AKTLARINING SEMANTIK TUZILISH TAHLILI	483-491
<i>Jumanazarov Shukurali Tashmamatovich</i> KORPUS TUZISH TEXNOLOGIYASI.....	492-495
<i>Samadova Oydin Ilxomjon qizi</i> FRAZEOLOGIK BIRLIK TUSHUNCHASI HAMDA UNING QO'LLANILISHI	496-500
<i>Xatrayeva Rano Rajabovna</i> XX ASR INGLIZ ILMIY FANTASTIKASINI TARJIMA QILISH XUSUSIYATLARI	501-505
<i>Ermatov Ixtiyor, Mamatqulov Azizbek</i> A.HOJIYEVNING TERMINOLOGIK LUG'ATLARI XUSUSIDA	506-510
<i>Muxtorova Moxlaroyim</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA TANBEH BERISHNI BILDIRUVCHI BIRLIKLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	511-517
<i>Abdullayeva Nilufar Ramazonovna, Aliqulova Rohila</i> O'SIMLIK NOMLARI BILAN BOG'LIQ TARBIYAGA OID MAQOL VA MATALLARNING CHOG'ISHTIRMA TAHLILI	518-521
<i>Носирова Мубина Олимовна</i> СПЕЦИФИКА ОТРАЖЕНИЯ АНТРОПОЦЕНТРИЧЕСКИХ ПОСЛОВИЦ В СЛОВАРЯХ РАЗНОСИСТЕМНЫХ ЯЗЫКОВ	522-528
<i>Хасанов Зафар Бахтиyorovich</i> ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA SPORT ATAMALARINI O'RGANISHNING NAZARIY ASOSLARI	529-534
<i>Рахматов Бекзод Уктам угли</i> СОЦИАЛЬНО-ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ПОНЯТИЯ «УЧИТЕЛЬ»	535-539

Yaxyoyev Fayzullo muhammadsoli o'g'li
XX ASRNING IKKINCHI YARMIDA ALISHER NAVOIY LIRIKASIGA DOIR MATNSHUNOSLIK
BILAN BOG'LIQ TALQINLAR..... 540-546

Otajonova Dildor Baxtiyarovna
KORPUS TURLARINING LINVISTIKA SOHASINI TARAQQIY ETTIRISHDAGI
AHAMIYATI 547-551

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович
МАЪНАВИЙ ЗИЁН КОМПЕНСАЦИЯСИ МИҚДОРНИ АНИҚЛАШНИНГ НАЗАРИЙ ВА
АМАЛИЙ MASALALARI 552-559

Fayzullayev Aslbek Ulug'bek o'g'li
MULKNI QASDDAN NOBUD QILISH YOKI UNGA ZARAR YETKAZISH UCHUN JINOIY
JAVOBGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI 560-564

Элмуродов Ҳусан Элмуродович
МЕҲНАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ СОҲАСИДА ЎҚУВДАН ҲАМДА БИЛИМ ВА
КЎНИКМАЛАРИ ТЕКШИРУВДАН ЎТМАГАНДА ИШДАН ЧЕТЛАШТИРИШ..... 565-572

Аслонова Лайло Олимовна
ИЛМИЙ ХОДИМЛАР ҲУҚУҚИЙ МАҚОМИНИ БЕЛГИЛАШНИНГ АЙРИМ
MASALALARI 573-583

Файзиева Гулрух Мухаммади кизи
НЕКОТОРЫЕ ПОНЯТИЯ В СФЕРЕ ГАРАНТИИ ПРАВО НЕПРИКОСНОВЕННОСТИ
ЖИЛИЩА 584-588

Ибрагимова Сабина Эркиновна
К ВОПРОСУ О СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ В СФЕРЕ
ДОСУДЕБНОГО УГОЛОВНОГО ПРОИЗВОДСТВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН..... 589-593

Tosheva Maftuna Anvar qizi
AXLOQQA QARSHI JINOYATLARNING JINOYAT-HUQUQIY JIHATLARI 594-600

Халилов Дониёр Нортажиевич
КОНСТИТУЦИОННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПРАВ И
СВОБОД В СОЦИАЛЬНОМ ГОСУДАРСТВЕ 601-607

Файзуллаева Нигорахон Равшановна
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДОГОВОРА В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНОГО
КУЛЬТУРНОГО ПРАВА 608-618

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Saydillayeva Mehrinaz Bahodir qizi
OLIY TA'LIM TIZIMIDA TA'LIM DASTURLARINI LOYIHALASHTIRISH ASOSIDA PEDAGOGIK
TA'LIM METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI 619-626

Ubaydullaeva Jamila Hurramovna
DARS TURLARI VA DARSNI REJALASHTIRISHGA NISBATAN YONDOSHUVLAR 627-631

- Ro'ziyeva Nazira Yodgorovna, Panjjeva O'g'ilshod Baxodir qizi, Jo'raev Baxodir Norbo'tayevich*
O'QUVCHILARGA TABIATNI ASRASH VA EZOZLASHNI "YASHIL MAKON" MILLIY
TEKNOLOGIYA LOYIHASI ASOSIDA AMALIY ANJUMANLAR ORQALI OLIB BORISH 632-640
- Юлдошев Рустам Дилшод угли*
РОЛЬ ПРАГМАТИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ В ИЗУЧЕНИИ ЯЗЫКА И КОММУНИКАТИВНОМ
ПРОЦЕССЕ 641-645
- Razzakov Baxrom Abdug'afurovich*
BO'LAJAK MUHANDISLAR UCHUN OG'ZAKI MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH:
INGLIZ TILI DARSLARIDA TRANSPORT TERMINOLOGIYASINI
O'RGANISHGA MISOLIDA..... 646-650
- Salimova Shahlo Sayfulloyevna*
TA'LIM TIZIMIDA XAVFSIZ MUHITNI YARATISH MUAMMO VA ISTIQBOLLARI 651-656
- Kuchkarova Arofathon*
MATEMATIKA DARSLARIDA INNOVATSION TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH
(GEOGEBRA DASTURI MISOLIDA) 657-661
- Radjabova Gulnoza Giyosiddinovna*
YOZISH BO'YICHA KO'RSATMALARNI TAKOMILLASHTIRISHDA ZAMONAVIY AMERIKA
INGLIZ TILI KORPUSINING (COCA) ROLI 662-669
- Sharifov Muxriddin Kamoladdin o'g'li*
PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARIDA MAXSUS FANLARNI O'QITISH
ISTIQBOLLARI 670-675
- Saidova Surayyo Yarqulovna*
NOFILOGIK TA'LIM YO'NALISHI TALABALARI O'QISH KOMPETENSIYASINI
RIVOJLANTIRISHDA SOHAVIY MATNLAR XUSUSIYATLARI VA MATN TANLASH
TAMOYILLARI 676-686
- Djalolov Furqat Fattohovich*
UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA INGLIZ TILI TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH
VA SIFATINI YAXSHILASH YO'LLARI 687-691
- Niyazova Minara Baxramovna*
TEKNIKA OLIY O'QUV YURTLARIDA TALABALARNI FRANSUZ TILIGA QIZIQTIRISHNING
O'ZIGA XOS JIHATLARI..... 692-697
- Amrillayev Husniddin Ashrab o'g'li*
OLY TA'LIMDA VIRTUAL LABORATORIYALARDAN O'QUV JARAYONIDA FOYDALANISHNING
PEDAGOGIK JIHATLARI 698-702
- Boboyeva Zarifa Jahonqulovna*
SPORT TAYYORGARLIK JARAYONLARINING ADAPTIV MEXANIZMLARI..... 703-708
- O'rozov Shahobiddin Ziyadullayevich*
AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRIDA DAVLATNI BOSHQARISH TAMOIYILLARI..... 709-713
- Muxtshamova Parvina Zahitovna*
ESL DARSLARIDA HAQIQIY MATERIALLARDAN FOYDALANISH 714-716

Received: 20 May 2024
Accepted: 30 May 2024
Published: 19 June 2024

Article / Original Paper

THE INFLUENCE OF INTERNAL FACTORS ON THE POPULATION OF WESTERN CULTURE

Khayridinov Abbaskhan Anvarovich

Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan, Tashkent City Academic Lyceum No. 2, teacher of special subjects, lieutenant colonel

E-mail: academicaget6767@gmail.com

Abstract. This article examines the influence of internal factors on the popularization of Western culture, as well as the role of national values in preventing spiritual and educational crises. As a means of studying the topic, the topic was widely studied through the methods of electronic and summer literature, interviews and anonymous questionnaires. The current state of culture among young people is evaluated and the influence of social consciousness on the popularization of Western values in fast-paced images is analyzed.

Key words: Western culture, mass culture, national values, enlightenment, spirituality, nationality, identity.

ҒАРБ МАДАНИЯТИНИ ОММАЛАШИШИГА ИЧКИ ОМИЛЛАР ТАЪСИРИ

Хайридинов Аббосхон Анварович

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Тошкент шаҳар 2-сон академик лицейи махсус фанлар ўқитувчиси, Подполковник

Аннотация. Ушбу мақола Ғарб маданиятини оммалашшига ички омилларнинг таъсири шунингдек маънавий-маърифий инқирозларнинг олдини олишда миллий қадриятларнинг ўрни ўрганади. Мавзунинг ўрганиши воситаси сифатида электрон ҳамда ёзда адабиётлар таҳлил қилиниб, интервью, аноним сўровнома методлари орқали мавзу кенг кўламли ўрганилди. Ёшлар орасида маданиятнинг ҳозирги ҳолати Ғарб қадриятларининг тез суратларда оммалашшига ижтимоий онгининг таъсири баҳоланган бўлиб миллий қадриятларни асраб-авайлаш ва мустақамлаш жамиятнинг маънавий-маърифий ривожланиши соҳасидаги инқирозлардан ҳимоялашдаги ролини таҳлил қилади.

Калит сўзлар: Ғарб маданияти, оммавий маданият, миллий қадриятлар, маърифат маънавият, миллийлик, ўзлик.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I6Y2024N44>

Кириш. Ҳозирги кунда жаҳон сиёсатида «мафкуравий кураш» тобора авж олиб бораётган бир даврда ёшларда «мафкуравий иммунитет»ни шакллантириш йўллари долзарб масала сифатида қаралмоқда. Чунки биринчи Президентимиз И.Каримов таъкидлаб ўтганларидек; «Мафкуравий полигонлар бугунги кунда ядро полигонларидан ҳам қудратлироқдир». Дарҳақиқат, ҳар бир инсонни шаклланишида, давлатни ривожланишида ғоя ва мафкураларнинг ўрни беқиёсдир[2]. Бунга мисол тариқасида шуни таъкидлаш жоизки, фарзанд дунёга келар экан оилада тарбияланади,

шу оила муҳитида камол топади. Шунинг учун болани эзгулик, бунёдкорлик, ватанпарварлик асосида тарбиялаш бугунги куннинг долзарб вазифасидир.

Тадқиқот мақсади: мавзу долзарблигидан келиб чиқиб, тадқиқот мақсади глобаллашув жараёнида маънавий, маърифий инқирозининг сабабларини ўрганиш, маънавий инқирозга қарши курашда Ўрта Осиё халқлари маданиятни ривожлантиришнинг кейинги йўллари шакллантириш.

Мавзу юзасидан адабиётлар таҳлили. Келажак авлоднинг «мафкуравий иммунитетни» шакллантиришда ҳозирги даврда жуда кўплаб ишлар амалга оширилмоқда. Айниқса, бу йўлда таълим тизимининг ўрни ниҳоятда каттадир. Ҳар бир ёш авлодни мафкуравий иммунитетини шакллантириш учун ҳам уларга таълим-тарбия берувчи устозларнинг, ота-оналарнинг, маҳалла муҳитининг хуллас, жамики ватанпарвар инсонларнинг ўзларини ғоявий, мафкуравий тафаккурлари юқори бўлиши талаб этилади[1]. Бизга сир эмас сўнгги даврларда «Оммавий маданият», «Глобаллашув», «Глобаллашув жараёнлари» ва шунга ўхшаш тушунчалар тез-тез қулоққа чалинмоқда. Бу тушунчаларнинг моҳиятини, аниқ мазмунини англаб етиш учун албатта инсонда ғоявий, мафкуравий тафаккур шаклланган бўлиши даркор[3].

XX асрнинг сўнгги йиллари, XXI асрнинг бошларида мустамлакачилик сиёсати тугатилганлиги тўғрисида фикрлар билдирилмоқда, тўғри қурол-яроғ билан очиқчасига таҳдид қилиш, ўзга давлат ҳудудига очиқчасига босқинчилик уюштириш тўхтатилган бўлсада, аксинча ғоявий, мафкуравий таҳдид кундан-кун кучайиб авж олиб бормоқда. Бу таҳдидлардан ҳимоя эса қурол-яроғ, замонавий техника эмас, аксинча ғоявий, мафкуравий тафаккурдир. Бу йўлда ёш авлодни маънавиятли инсонлар бўлиб шаклланишида барчамиз бирдек машғул бўлишимиз керак.

Аҳолини, ёшларни ғоявий, мафкуравий иммунитетини кучайтириш учун нималарга эътибор берилиши керак. Ёш авлодни мафкуравий тафаккурини ошириш учун мактабларда, таълим муассасаларда «Миллий истиқлол ғояси», «Маънавият асослари», «Ватан туйғуси», «Одобнома» дарслари ўқитилмоқда. Бу дарслар жараёнини шу фанларнинг мутахассислари ўтиши, Президент асарларидан, сиёсатчиларнинг фикрларидан, дунёдаги янгиликлардан хабардор педагоглар юқоридаги манбалардан фойдаланиб ўқувчиларга билим беришлари талаб этилади[3].

Дарс жараёнини оддий маъруза тарзида эмас, баҳс-мунозарали, савол-жавоб тарзида ўтиши, янги таълим технологиялари бўлмиш электрон дарсликлардан, презентациялардан, маънавий-маърифий видеороликлардан фойдаланиш муҳимдир. Чунки, ўқувчи талабанинг ҳам берилаётган билимни бир хилда сақлаб қолиши анча мушкул. Шунинг учун уларни билимини юксалтиришда видеороликлардан фойдаланиш муҳим аҳамият касб этади. Бизга маълум бир нақлни ёдга олиб қўйиш зарур, яъни; «Минг бора эшитгандан, бир бора кўрган афзал».

Ёшларни мафкуравий-ғоявий иммунитетини шакллантиришдаги яна бир муҳим омил бу, маънавий-маърифий тадбирларни мактабларда, коллежларда, маҳалла даргоҳларида кўплаб ташкил этилишидир. Чунки, бу тадбирлардан томошабинлар, ўқувчилар анчагина мафкуравий озуқа оладилар. Бу йўлда барча педагоглар қатори жамики фуқаролар бир тану бир жон бўлиб тарғибот ташвиқот ишларини бирдек олиб боришлари зарур. Жамиятимиз ривожланишида, равнақ топишида, ривожланган давлатлар қаторида бўлишида билимли, мафкураси юқори ёшлар алоҳида ўринга эга.

Биз ҳар доим ўзга халқлар маданиятига қизиқиб келамиз. Интернет, ахборот ривожланган бу даврда бошқа миллатларнинг маданиятини ўрганиш қийин вазифа эмас. Биздан шу нарса талаб қилинадик келажакдаги турмуш тарзимизни Ғарб давлатлари сингари эмас, аксинча «Шарқона менталитет» асосида қуришимиз зарурдир. Шундагина биз маънавияти юксак, маданияти юқори, энг ривожланган Ўзбекистон давлатини асл фарзандлари бўлиб қоламиз. Хулоса қилиб айтганда, миллий маънавий қадриятларнинг ҳар бир таркибий қисми халқнинг мустақиллигини мустаҳкамлашдир.

Методология. Методологик асосларини ижтимоий жараёнлар ва миллийлигимиз Шарқона фалсафамизни билиш назариясининг замонавий қоидалари ташкил этади.

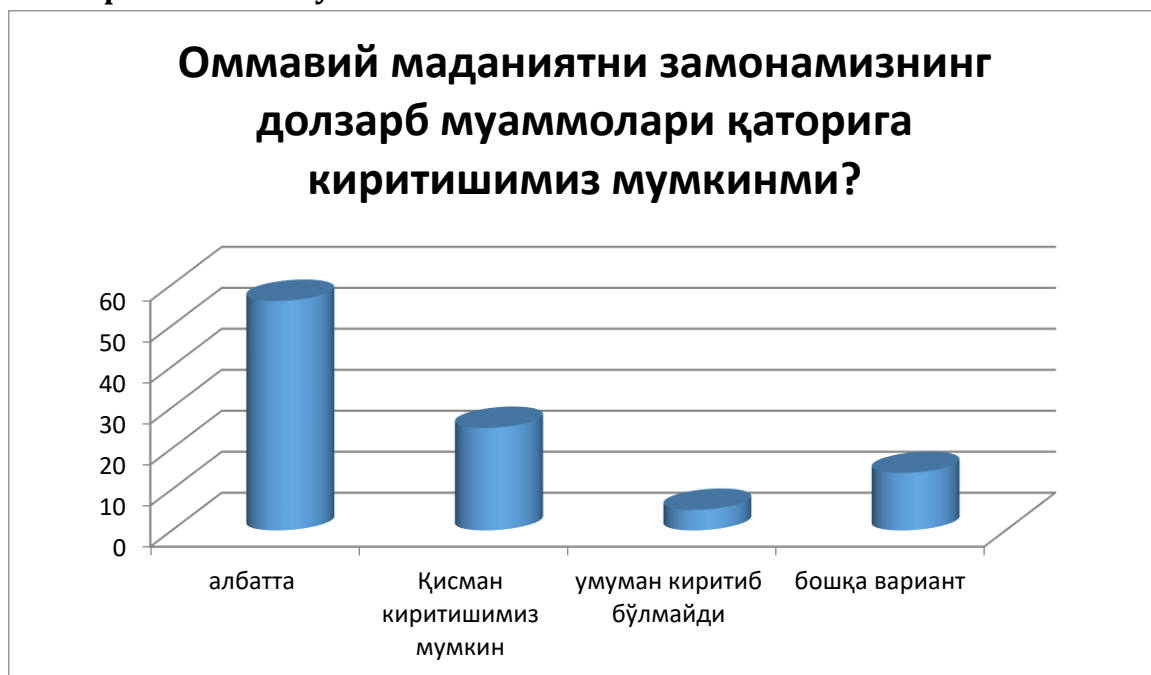
Шунингдек мавзуни ўрганиш воситаси сифатида электрон ҳамда ёзда адабиётлар таҳлил қилиниб, интервью , аноним сўровнома методлари орқали мавзу кенг кўламда ўрганилди.

Натижа ва муҳокама. Ҳозирги кунда Оммавий маданият тушунчаси орқали ер юзини қоплаб олаётган ахлоқсиз Ғарб маданиятини оммалашишига қандай омиллар таъсир кўрсатмоқда:

Бугунги кунга келиб долзарб ва ҳал этилиш жараёни мушкул бўлган муаммолар кўпайиб бормоқда. Шундай муаммолар ва муаммоли вазиятлар борки, уларга ечим излашни ўзи мушкул иш. Оммавий маданиятни ҳам биз шундай муаммолар қаторига киритишимиз мумкинми ёки мумкин эмасми шуни билиш учун респондентларга Оммавий маданиятни замонамизнинг долзарб муаммолари қаторига киритишимиз мумкинми? саволини бердик ва уларнинг 56%и ҳа, албатта деб жавоб беришган. Қисман киритишимиз мумкин дея 25% аҳоли ва умуман киритиб бўлмайди яъни йўқ жавобини 5% аҳоли белгилаган. Бундан ташқари 14% аҳоли бошқа вариантини белгилаган.

1-Диаграмма-Оммавий маданиятни замонамизнинг долзарб муаммолари қаторига киритишимиз мумкинми?

Барчага маълумки бирон бир ҳодиса рўй бериши учун аввало унга сабаб бўлувчи омиллар ҳам мавжуд бўлади. Шу сабабли респондентларнинг оммавий маданиятнинг кенг таралишига сабаб бўлувчи асосий омиллар сифатида қандай омилларни келтириб ўтишлари қизиқ бўлганлиги сабабли биз респондентларга “Оммавий маданиятнинг кенг тарқалишига сабаб бўлувчи асосий омилларни кўрсатиб ўтинг?” саволи билан муурожаат қилдик ва уларнинг жавоблари қуйидаги натижаларни кўрсатмоқда:

Замонавий техника ва технологиларнинг ривожланиши -32%

Чет эл фуқароларининг кўпайиши -18%

Кийиниш маданиятининг бузилиши — 30%

Урф-одатларнинг тан олинмай қўйилиши - 19%

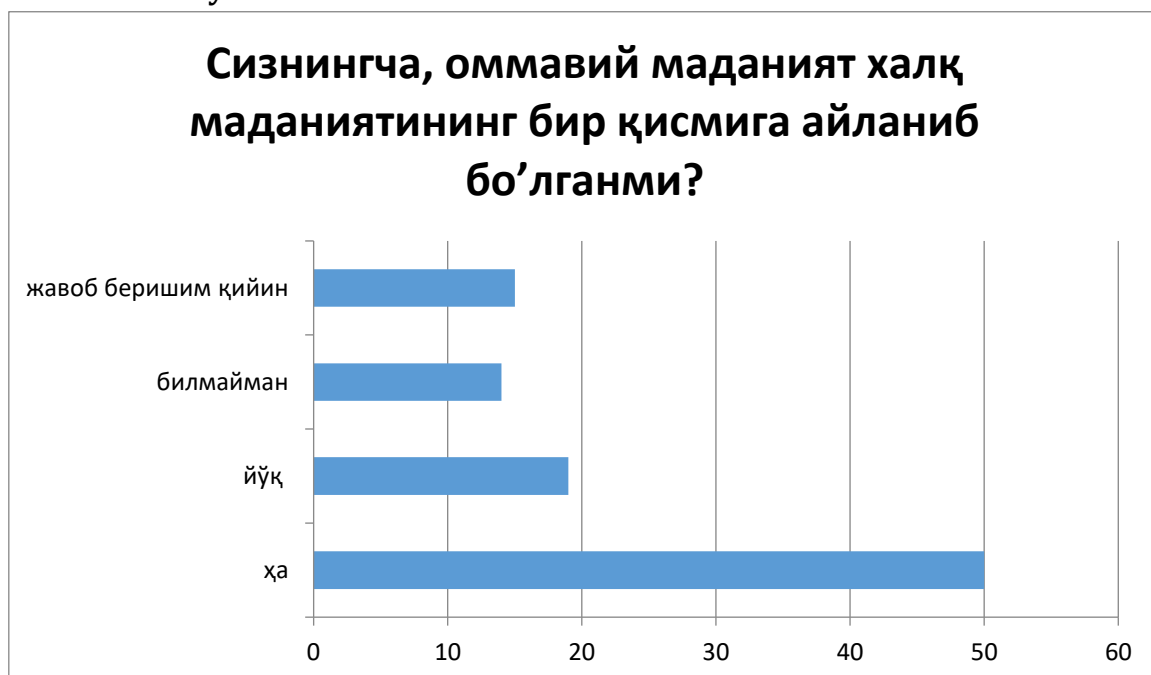
Бошқа - 1%

2-Диаграмма.Оммавий маданиятнинг кенг тарқалишига сабаб бўлувчи асосий омилларни ко'рсатиб о'тинг?

Сизнингча, оммавий маданият халқ маданиятининг бир қисмига айланиб бўлганми? Мазмунидаги саволимизга респондентларнинг 52%и ҳа, 19%и йўқ ҳамда 14% билмайман, 15%и жавоб беришим қийин дея жавоб беришган.

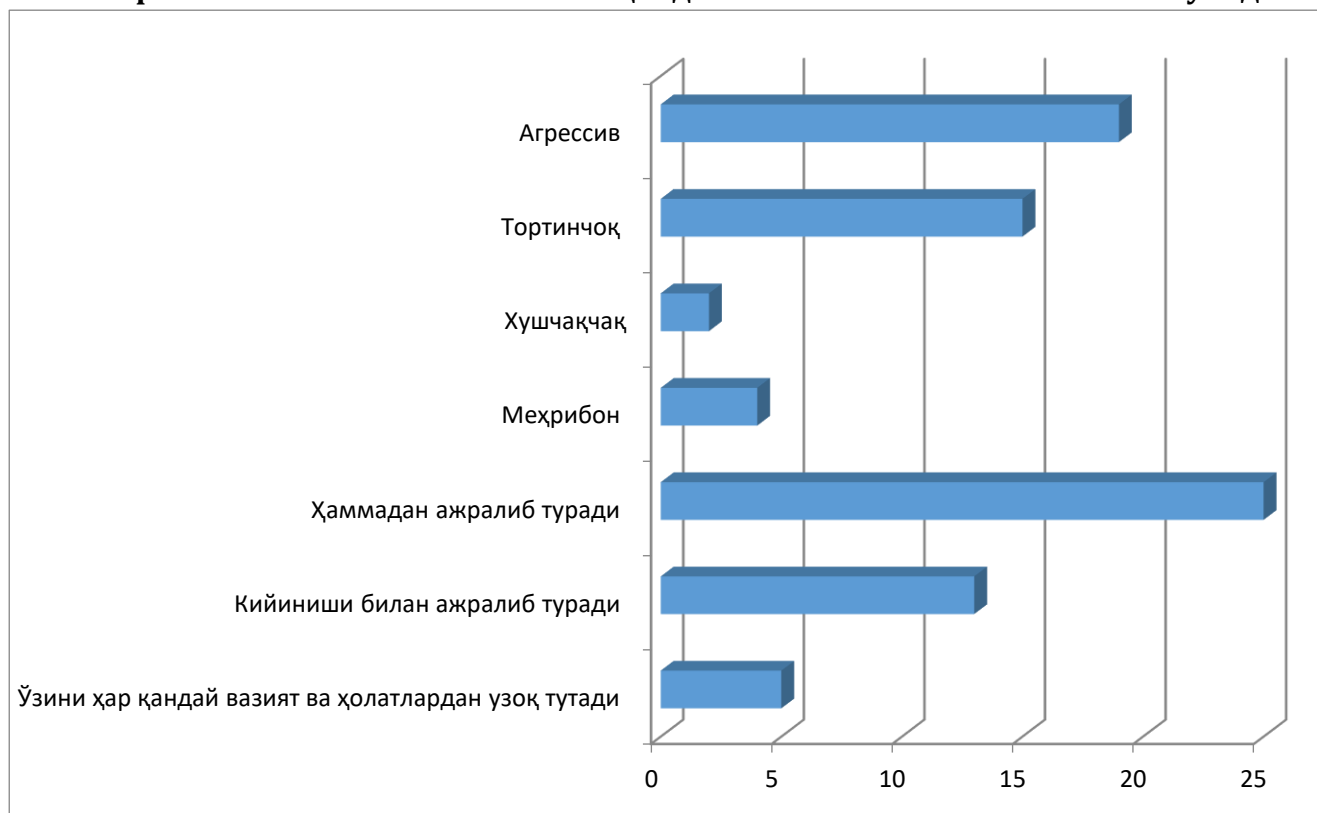
3-Диаграмма.Сизнингча, оммавий маданият халқ маданиятининг бир қисмига айланиб бўлганми?

Ҳар қандай машғулотга қизиқ қолган инсон албатта бошқалардан қайсидир жиҳати билан ажралиб туради. Шу сабабдан респондентларнинг фикрини билиш мақсадида Айтингчи, оммавий маданиятга муккасидан кетган инсоннинг белгилари қандай бўлади? Мазмунидаги саволни келтириб ўтдик. Биз қуйидагича жавобларга эга бўлдик:

- Агрессив – 19%
- Тортинчоқ – 15%
- Хушчақчақ- 2%
- Меҳрибон -4%
- Жиззаки -17%
- Ҳаммадан ажралиб туради – 25%
- Ўзини ҳар қандай вазият ва ҳолатлардан узоқ тутди -5%
- Кийиниши билан ажралиб туради –13%

4-Диаграмма. Айтингчи, оммавий маданиятга муккасидан кетган инсоннинг белгилари қандай бўлади?

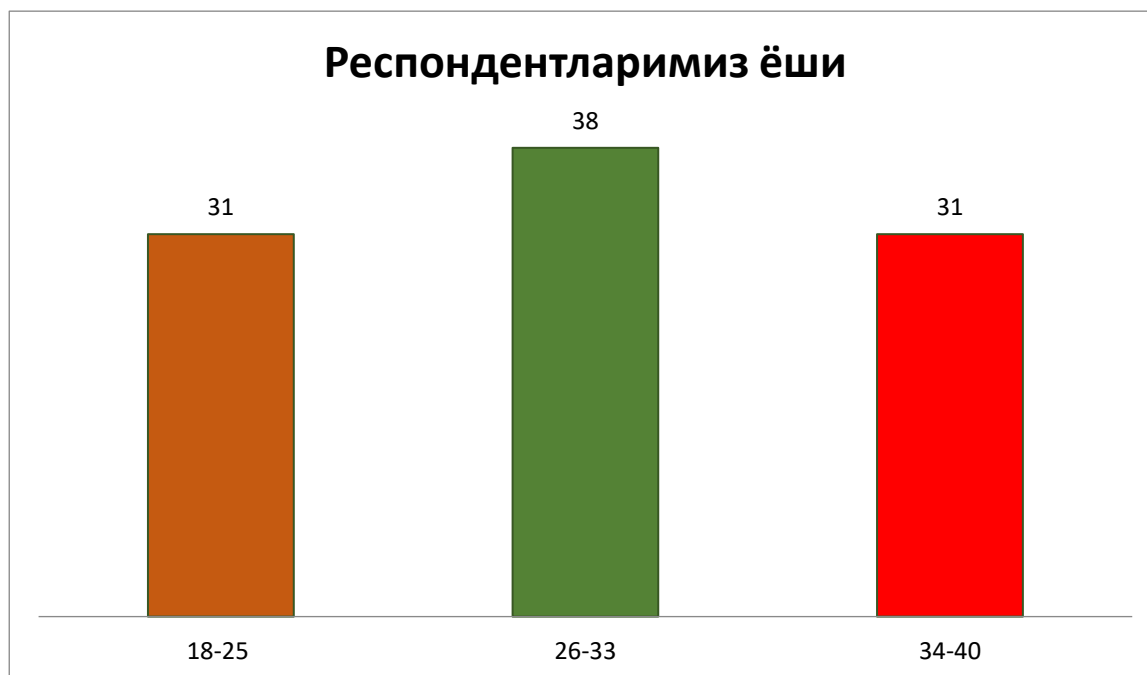
Ҳозирги кунда ахлоқсизликни маданият деб билиш ва аксинча асл маънавий Қадриятларни менсимасдан эскилик сарқити деб қараш ёшларнинг ҳаётига қандай ўзгаришларни олиб келади? Саволи натижаси қуйидагиларни ташкил қилмоқда:

- Оилага бўлган ҳурмат, оиланинг муқаддаслиги йўқолиб боради -35%
- Ота-онани эъзозлаш, катталарни ҳурмат қилиш ғоялари -15%
- Болалар тарбиясига эътиборсизлик -19%
- Урф-одатларнинг бузилиши -19%
- Миллийликнинг йўқолиб кетиши-12%

5- Диаграмма .Ҳозирги кунда ахлоқсизликни маданият деб билиш ва аксинча асл маънавий қадриятларни менсимасдан эскилик сарқити деб қараш ёшларнинг ҳаётига қандай ўзгаришларни олиб келади?

6. Диаграмма .Респондентларимиз ёши

Оммавий маданиятга доир саволларимиз билан қаторда респондентларимизга демографик қисм билан боғлиқ саволлар ҳам бердик. Биринчи навбатда Ёши билан қизиқдик ва тадқиқотимизда 31% 18-25 ёшдаги респондентлар, 38% 26-33 ёшдаги респондентлар ва 31% 34-40 ёшдаги респондентлар иштирок этишди.

7- Диаграмма: Респондентлар жинсин

Тадқиқотда 50% эркак ва 50% аёл кишилар иштирок этишди.

Респондентлар ўртасида уларнинг даражасини аниқлашимиз учун уларнинг маълумотига доир савол бердик ва 25% респондент ўрта маълумотли, 25% респондент ўрта-махсус маълумотли ва 50% респондент олий маълумотли эканлигини аниқладик. .

Глобаллашув жараёнида маънавий, маърифий инқирозларни олдини олишда миллий қадриятларни юксалтириш истиқболлари.

Олимларнинг асарларида инқироз манзараси, яъни замонавий воқелик – ахлоқ, дин, санъат, оммавий маданият, фан ва техника таҳлили асосида олиб борилмоқда. Янги давр маданиятининг тарихан ўзига хос хусусиятлари билан ҳалокатли боғлиқлиги таъкидл3,2анган. XX аср маданияти фалсафаси биринчи навбатда Ғарб жамиятининг маданий ўзига хослигининг ифодаси бўлиб, ўрта асрларда ўз ривожини топган шарқ хусусан Марказий Осиё маданияти эса бугун ўз ўрнини йўқотиб бормоқда [4]

Жамиятнинг глобаллашуви бугунги кунда жамият ҳаётининг барча соҳаларига: маданият, сиёсат, таълим, фан, иқтисод каби соҳаларга ўз таъсирини кўрсатувчи цивилизация ривожланишининг муҳим тенденцияларидан биридир. Бошқача айтганда, глобаллашув мамлакатнинг илмий-техникавий ва иқтисодий ривожланишига боғлиқ. Шу ўринда маданий глобаллашув нафақат маданиятларнинг бирлашишини ўз ичига олади, балки аксинча, маданий хилма-хилликнинг ўсишига, маданиятнинг аралаш, гибрид шакллари, маданий қотишмаларнинг пайдо бўлишига олиб келади. [1; 258-б] У нафақат глобал, балки янги маҳаллий маданий белгиларни ҳам ишлаб чиқаради. Глобаллашувнинг салбий оқибатлар: мамлакатлар ўзига хослигини йўқотади, бир-бирига ўхшаш бўлади; ягона истеъмол стандарти пайдо бўлади, мамлакатларнинг яқинлашиши маълум турмуш тарзини жорий этишга ёрдам беради; алоҳида мамлакатлар иқтисодиётига кучли таъсир кўрсатадиган жаҳон иқтисодий инқирози хавфини келтириб чиқаради.

Хулоса. Мустақиллик йилларида ижтимоий-сиёсий жараёнлар ва ёшлар маданиятининг трансформацияси, глобализация ва ёшлар маданияти, шаҳар ва қишлоқ ёшларининг маданияти хусусиятларига эътибор қаратилади. Бизнинг тадқиқотимиз этнология фанининг назарий ёндашувларига асосланади. Ёшлар маданияти даврида

биз ёшларнинг меъёрлари, қадриятлари, турмуш тарзини тушунамиз. Ёшлик маданиятининг элементлари орасида эътиқодлар, хатти-ҳаракатлар, услублар ва қизиқишлар мавжуд. Ёшлар томонидан ишлатиладиган кийим-кечак, оммабоп мусиқа, спорт, терминология ўзларининг мукамал маданиятидир. Ёшлар маданиятида кўплаб мукамал ва ўзгарувчан ёшлар субкултуралари мавжуд. Тадқиқот асосида ёшларнинг маданиятини тушуниш, уларнинг ривожланиши ва замонавийликнинг турли салбий таъсирлари ва тенденцияларини олдини олиш бўйича қимматли тавсиялар ишлаб чиқилади.

Масъулият ижтимоийлашув жараёнида шахснинг етуклигини белгиловчи муҳим кўрсаткичлардан саналади. Ижтимоийлашувнинг масъулият ҳиссига боғлиқ йўналишларидан яна бири шахсда шаклланидиган мақсад ва идеаллардир. Улар шахсни келажакни кўра билиш, эртанги кунини тасаввур қилиш ва узоқ-яқинга мўлжалланган режаларни амалга оширишга тайёрлигини доимо таъминлайди. Мақсад ва режасиз инсон маънавиятсиз пессимистдир. Бу ўзининг анланганлиги ва шахс реал имкониятларига боғлиқлиги билан характерланади. Уларнинг шаклланиши ва онгда ўрнашишида маълум маънода идеал роль ўйнайди. Инсон шахси тараққиёти бўйича жаҳон илмида тўпланган назарий қарашлар ҳамда Ўзбекистон тажрибаси шуни кўрсатадики, инсон шахсининг ижтимоий фаоллиги, энг аввало, жамоада, маълум фаолият турларида шаклланади. Талабалик даври ижтимоий фаоллик ҳамда турли ахлоқ нормаларини намоён қилиш учун кенг имкониятлар даври бўлгани сабабли, ёшлар орасида устувор фаолият ҳисобланган таълим омили муҳим бўлди.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Шавкат Мирзиёев. «Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз» 1-жилд
https://uzpharmagency.uz/uploads/pages/Kutubxona/shavkat_mirziyeev_milliy_tarakki_yet_yulimizni_katibat_bilan_davom_ettirib_yangi_boskichga_kutaramiz_1.pdf
2. Каримов I.A. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида.-Т.: "Ўзбекистон", 2011.
3. И.Абдуназаров" XVIII-XX асрларда Марказий Осиё маданияти "2023й Ўқув қўлланма
4. Бартолд В.В. Туркистон маданий ҳаёти тарихи. Л. 1967 й.
5. Ўзбекистон халқлари тарихи ва маданияти. Т., 1992 й.
6. Ф.Мадрахимова Глобаллашув ва «оммавий маданият». Монография. Т. 2013. 192 – б.
7. Марказий Осиё маданияти. Зумрад Шаджалилова Ўзбекистон тарихи ва маданияти 2016 йил

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 6 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).